

**LET'S CHANGE
THE PACE**

How are European
trans* & gender diverse children doing?

Манифест Родителџа

Представљен у

Лисабонском парламенту

23-ћег септембра 2022

Европска мрежа родитеља (ЕНП)

заједно са

АГЕДО, АМПГИЛ, АМПЛОС, ДРАХМА, ИЗАЋИ

из

Италије, Шпаније, Португала, Малте, Србије

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

**Све већи број
транс* и родно разнолике деце и омладине у Европи
траже признање за своје право
на самоопредељење и
на родно-афирмативну негу.**

Увод

Последњих година дошло је до „промене парадигме“ у приступима бризи о транс* младима (укључујући здравствену негу и родитељске праксе), удаљавајући се од репаративног и патологизирајућег модела ка афирмативном приступу. Транс* деца и адолесценти имају боље здравствене и социјалне резултате када имају снажну подршку својих родитеља/старатеља. Родитељи/старатељи су почели да се удружују у удружења и групе за подршку како би се заједно борили за права своје деце.

Као родитељи и активисти за права транс* и родно различите деце и младих, сведоци смо како ова права често нису загарантована, штавише, чак су гажена. Ситуација у ЕУ је неуједначена; неке земље усвајају инклузивне стратегије брже од других, док им се друге земље активно супротстављају¹. Верујемо да Европска унија и друге Европске институције и тела УН морају да преузму одговорност за последице овог недостатка обзира. Ово често доводи до социјалне изолације, као и до напуштања школе са високим ризиком од тешких психичких проблема – депресије, анксиозности, поремећаја у исхрани, самоповређивања – па чак и самоубиства.

---

¹ Keo-Meier and Ehrensaft, 2018; Pyne, 2014

How are European
trans* & gender diverse children doing?

Подршка транс* и родно различитој деци рано у њиховом животу, помаже им у њиховом личном развоју и расту као здраве одрасле особе. Може повећати самопоштовање и осећај припадности. Они могу бити сами без ограничења, критике или осуде.

Међународни стандарди људских права сматрају једнакост и недискриминацију основним принципима.

Члан 1 Универзалне декларације о људским правима каже²:

Сва људска бића су рођена слободна и једнака у достојанству и правима. Они су обдарени разумом и савешћу и треба да се понашају једни према другима у духу братства.

Члан 2. исте Декларације додаје:

Свако има право на сва права и слободе наведене у овој Декларацији, без разлике било које врсте, као што су раса, боја коже, пол, језик, вера, политичко или друго мишљење, национално или социјално порекло, имовинско стање, рођење или други статус.

То подразумева право на заштиту од дискриминације по различитим основама, укључујући сексуалну оријентацију, родни идентитет и родно изражавање. Други чланови Декларације настављају да јачају ова људска права.

ЕНП, Европска мрежа родитеља ЛГБТИ+ особа, је кровна организација за удружења и неформалне групе родитеља ЛГБТИ+ особа широм Европе. ЕНП окупља породице које раде на инклузивнијем друштву; породице које признају

---

² <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

How are European
trans* & gender diverse children doing?

да се према свакој особи треба поступати са достојанством и поштовањем – без било каквог облика дискриминације или угњетавања.

Пројекат ЕНП „Хајде да променимо темпо! – како су европска транс* и родно различита деца?“ - спонзорисан од стране Еразмус+ програма, КА210-ADU-03BC83DD, укључио је многа европска удружења која раде и заговарају права транс* деце и младих.

Представници ових удружења из Италије, Малте, Португалије, Србије и Шпаније, као партнери у пројекту, састали су се са другим удружењима из Данске, Исланда, Велике Британије и Италије како би проширили дебату. Одржана су три вебинара, од којих је сваки трајао неколико дана. Родитељи су делили приче, достигнућа, циљеве, страхове, сумње, наде, као и разговарали о политикама које имају за циљ добробит њихове транс* деце.

Имајући јасно на уму да су сви млади будућност нашег друштва и да се њихов раст дешава данас и да се не може одлагати за сутра, саставили смо овај Манифест у којем заједно позивамо СВЕ институције укључујући Европску унију, Савет Европе, комитете и тела Уједињених нација која се баве људским правима и правима детета да се придруже нашим напорима да утичемо на европске нације, са препорукама, кампањама и прописима.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

How are European
trans* & gender diverse children doing?

Ми тражимо да:

Клаузула 1

Препознати право на родно самоопредељење транс* деце и омладине и заштитити ово право кроз здраво законодавство засновано на протоколима препорученим међународним директивама, гарантујући право транс* деце и омладине да промене свој додељени пол и своје законско име, дато на рођењу, без потребе за медицинском дијагнозом, хируршким захватима или поступцима на суду.

Клаузула 2

Затражите од свих држава чланица да понуде центре за родну афирмацију на територији сваке земље у складу са „Правом на здравље“, као што је такође наведено од стране Канцеларије високог комесара Уједињених нација за људска права и Светске здравствене организације.

Клаузула 3

Осигурати да се све транс* и родно различите особе које траже медицинску подршку за афирмацију рода лече у окружењу које је прилагођено узрасту за транс особе, посебно мала деца; повећати број педијатријских установа у којима деца могу добити подршку.

Клаузула 4

Уверите се да су третмани (блокатори пубертета и терапија замене хормона)

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

прописани уз поштовање смерница које препоручују међународне директиве. Време је изузетно важно у погледу блокатора пубертета³.

Клаузула 6

Забранити било који облик конверзионе терапије која покушава да промени родни идентитет појединца, родно изражавање или сексуалну оријентацију како би га ускладила са хетеросексуалним и цисродним нормама. Све особе треба да живе свој унутрашњи пол и сексуалност слободно, без осуда и ограничења.

Клаузула 7

Заштитити транс* децу и адолесценте у њиховом свакодневном животу од свих фобија, насиља, говора мржње, малтретирања и штете кроз здраве политике и законе промовисањем родно неутралног образовног и породичног окружења и културе различитости и инклузије у све сфере живота.

Клаузула 8

Захтевати од свих држава чланица да укључе родни идентитет, његову афирмацију и његову заштиту као део наставних планова и програма у свим образовним институцијама. Свима који раде са младима обезбедити студијске модуле и континуирано стручно усавршавање на ову тему. Школе треба да укључе наставне материјале који славе различитост.

---

³ Као што је наведено у новом Стандарду бриге 7 од стране Wpath-а „Два циља оправдавају интервенцију хормонима који потискују пубертет: (и) њихова употреба даје адолесцентима више времена да истраже своју родну неусклађеност и друга развојна питања; и (ии) њихова употреба може олакшати транзицију спречавањем развоја полних карактеристика које је тешко или немогуће преокренути ако адолесценти наставе да траже промену пола. „Адолесценти могу бити подобни за хормоне који потискују пубертет чим почну промене у пубертету. Да би адолесценти и њихови родитељи донели информисану одлуку о кашњењу пубертета, препоручује се да адолесценти доживе почетак пубертета најмање до Таннеровог стадијума 2” Што се хормонске терапије тиче, Стандард Бриге како Wpath сугерише: „Адолесценти могу имати право да почне са феминизирајућим/маскулинизирајућим хормонском терапијом, по могућности уз сагласност родитеља. У многим земљама, 16-годишњаци су пунолетне особе за доношење медицинских одлука и не захтевају сагласност родитеља. У идеалном случају, одлуке о лечењу треба да се доносе међу адолесцентима, породицом и тимом за лечење”

How are European
trans* & gender diverse children doing?

Клаузула 9

Промовисати неродно стереотипну визију живота. Играчке и књиге треба да се одмакну од родних стереотипа и да представљају и славе различитост. Кампањом у корист мање стереотипног друштва, само друштво постаје инклузивније.

Клаузула 10

Успоставити савезе са стратешким актерима (НВО, професионалци, академске институције, организације засноване на заједници и медији) који пружају виталне услуге и подршку, и укључите се у изградњу мостова и дијалога са јавним институцијама како бисте их укључили, јер је то неопходно за стварање синергије и побољшања резултата са видљивим и позитивним утицајима.

Клаузула 11

Ујединити напоре да се позитивно утиче на владе других земаља, уз подршку Европске комисије, Савета Европе и тела Уједињених нација за људска права, а ако то не успе, подржати увођење санкција имајући у виду да су Европске земље део читавог европског окружења које треба да омогући слободу, различитост, инклузивност као основне стубове пута раста сваког грађанина.

Клаузула 12

Осигурати да све државе имају неопходно законодавство за признавање и заштиту транс* и родно разнолике деце и омладине, уз даље осигурање да се закон примењује и подржава санкцијама и благовременом применом.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Као родитељи организовани у невладиним организацијама, ми ћемо:

- Учинити да се наш глас чује и ширићемо знање.
- Подржати породице на њиховом путу.
- Делити наша искуства како би друштво могло да учи из наших прича које ће бити ажуриране новим чињеницама о животу у различитим друштвеним, културним, верским и политичким контекстима.
- Сарађивати са другим националним и међународним невладиним организацијама да извршимо притисак тамо где је то потребно.
- Изградити мостове и успоставити канале комуникације са доносиоцима одлука на свим нивоима власти.
- Тражити подршку – финансијску и другу – да наставимо да пружамо виталне услуге и подршку појединцима који се суочавају са изазовима са којима можемо да саосећамо. Невладине организације имају значајнији утицај на терену.

И као закључак:

Позивамо Вас, креаторе политике и важне утицајне стране, да изнесете храбре акције које могу играти кључну улогу у трансформацији живота транс* деце и младих у Европи.

Заједно ћемо настојати да:

Растемо: хајде да координишемо велику акцију у више сектора мобилизацијом кључних утицајних страна, родитељских организација и активиста.

Негујемо: са стварним сведочењима, најновијим истраживањима и подацима, да бисте нахранили увек нова решења потребна у свакој земљи и контексту.

Наградимо: најбоље праксе за слављење путева ових земаља, показујући позитиван утицај на добробит транс* деце и младих.

How are European
trans* & gender diverse children doing?

То је крајње хитно
да шаљемо снажну поруку
да имамо јасно и здраво законодавство
у свим земљама ЕУ.

ХАЈДЕ ДА ПРОМЕНИМО ТЕМПО!

LET'S CHANGE THE PACE!

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union